

könyv
könyvtár
könyvtáros

1999
március

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

8. évfolyam 3. szám

1999. március

Tartalom

Könyvtárpolitika

Egy újjáépített könyvtár avatása	3
Ambrus Zoltán: A polgár biztonságérzete	5
Bariczné Rózsa Mária: A kulturális törvényt követő „központi intézkedések” a megyei könyvtáraknak előírt hálózati feladatok megvalósításához	5
Kiss Gábor: A megyei könyvtár mint a könyvtári együttműködés szervezője	10
Gyuris György: Regionalitás a helyismeretben	14
Kenyéri Katalin: Aktuális kérdések a jogalkotásban és a jogalkalmazásban	18

Műhelykérdések

Kürti Lászlóné: Könyvtárközi kölcsönzési konzultatív tanácskozás az OSZK-ban	26
Bodnár Mária: Változó szerkezet és „örökzöld” problémák a könyvtárközi kölcsönzésben	35

Konferenciák

Molnár Márta: „Olvasó család – tanuló társadalom” A Magyar Olvasástár- saság vásárosnaményi konferenciája	40
---	----

Perszonália

Futala Tibor hetvenéves	45
Batári Gyula: Tombor Tibor 90 éves	47

Könyv

Egy lokálpatrióta könyvről	49
Pogány György: Az OSZK évkönyvéről	51
Varga Gábor: Könyvjelző-kiállítás a Hajdúböszörményi Könyvtárban	53
Az Informatikai és Könyvtári Szövetség hírei	55
Hírlevél a Magyar Könyvtárosok Egyesülete tagjaihoz	57

A lapunk kellős közepén található úrlap természetesen kiemelhető és másolható.

From the contents

- Mária Baricz-Rózsa*: Central measures for county libraries (5);
Gábor Kiss: County libraries as organizers of library cooperation (10);
György Gyuris: Regionalism in local studies (14);
Katalin Kenyéri: Current issues in legislation and enforcement (18)

Cikkeink szerzői

Ambrus Zoltán, a Békéscsabai Megyei Könyvtár igazgatója, az MKE elnöke;
Bariczné Rózsa Mária, a NKÖM Könyvtári Osztály munkatársa; *Batári Gyula*, az OSZK ny. munkatársa; *Bodnár Mária*, az OSZK munkatársa; *Gyuris György*, a Szegedi Megyei Könyvtár igazgatója; *Kenyéri Katalin*, a NKÖM Könyvtári Osztály munkatársa; *Kiss Gábor*, a Zalaegerszegi Megyei Könyvtár igazgatója; *Kürti Lászlóné*, az OSZK munkatársa; *Molnár Márta*, az OSZK-KMK munkatársa; *Pogány György*, az ELTE oktatója; *Varga Gábor*, ny. ref. főiskolai tanár

Szerkesztőbizottság:

Biczák Péter (elnök)

**Borostyániné Rákóczi Mária, Kenyéri Kornélia,
Poprády Géza, dr. Tóth Elek**

Szerkesztik:

Györi Erzsébet, Sz. Nagy Lajos, Vajda Kornél

A szerkesztőség címe: Budapest, I. Budavári Palota F épület – Telefon: 224-3791

Közreadja: a Könyvtári és Informatikai Kamara, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, az Országos Széchényi Könyvtár

Felelős kiadó: **Poprády Géza**, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója

Készült az OSZK Nyomdaüzemében

Felelős vezető: **Burány Tamás**

Terjedelem: 5,7 A/5 kiadói ív. Munkaszám: 99.039

Lapunk megjelenéséhez támogatást kaptunk a Nemzeti Kulturális Alaptól

Terjeszti az Országos Széchényi Könyvtár

Előfizetési díj 1 évre 3000 forint. Egy szám ára 250 forint

HU-ISSN 1216-6804

Egy újjáépített könyvtár avatása

Újjáépített könyvtár – hangzott el előszóban is, jelent meg írásokban, beszámolóknak is, és persze a valóságnak megfelelően, hisz a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár 1968 óta ugyanabban az épületben, a Schmall Henrik tervezte, az építészek szerint eklektikus stílusú püspöki jószágkormányozói palotában működött, és most is ott működik, épp csak az épület bővült valamelyest, „újjá-épült”. Valamelyest? Újjáépült? Azt hiszem, szó sincs róla. Új ez az épület, új ez a könyvtár, még ha magába foglalja is a régi épületet. Talán a képekről is látható, hogy valami csodapalota épült a régihez, azzal különös, egyszerre szerves-organikus egységben, illetve pazarul kihívó ellentétben állva. Egyedi és egyszeri produkció az új épület, az új épületegyüttes, az új Megyei Könyvtár. Fülep Lajos Lechner művei kapcsán idézte kedvtelve a Buda halálából: „Tündér palotának bizonyára hinnéd / Melyet a futó szél tovalehell innét.” Nyilván nem helyeselné a maga stíltisztaságáért lelkesülő szigorúságában, ha ugyanezt idéznék a Megyei Könyvtár új épülete kapcsán. Mi azonban úgy véljük, éppen ide való az Arany János-i sorpár: a Fülep–Granasztói vitában – ezúttal – az utóbbinak adnánk igazat, az eklektikáért, szecesszióért kiállónak, aki olyasmit is páratlan értékű tradíciónak tekintett, ami épp a tradíció folytán vált széppé, szívünkhez nőtte. Itt pedig egy ilyen palota „megszüntette-megőrzéséről” van szó, a maga módján egy posztmodern intertextualitásról: a régi „szöveg” egy újnak a kontextusában helyezkedik el, az új szervesen magába foglalja a régit, a kettő együttese alkot valami századosan ismerőset és noch nie dagewesen újat.

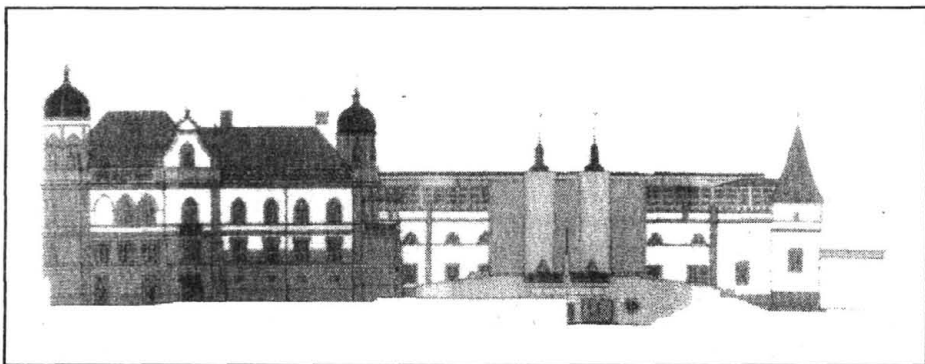
Az épület csodája persze „csak” külsőség. (De milyen külsőség!) A lényeg, legalábbis a könyvtárosok és könyvtárhasználók szemében az intézmény megújulása. Az 1800 négyzetméterről 4700-ra bővült alapterület, a funkcionális elrendezés, a többfunkciós terek és elhelyezések, a kibővült-megújult szolgáltató részlegek, a szabadpolcra kihelyezett ötvenezer felnőtt- és harmincezer gyerek- és ifjúsági könyv (hagyományos és online katalógussal), az Információs Iroda és Vállalkozói Szakkönyvtár stb., stb. A könyvtár remekül tájékoztató, az épületegyüttest is bemutató füzetéből mindez részletesen megtudható. És hogy az új könyvtár szigorú szakmai szempontokból miért és mennyire korszerű (vagy épp a legkorszerűbb ma Magyarországon, ahogy nem kevesen vélik), az nem röpké beszámolók, hanem terjedelmes szaktanulmányok tárgya kell hogy legyen. (Reményeink szerint lesz is – közelesen.)

Az új vagy megújult könyvtár ünnepélyes avatására 1999. január 25-én került sor. A Nemzeti Kulturális Örökség minisztere, Hámori József vágta át a nemzeti színű szalagot, rövid, de igen mélyértelmű, a könyv sorsának alapkérdéseit, alaperspektíváit fejtegető beszéddel adva át az intézményt a köznek, használóinak és működtetőinek. Ebből az alkalomból kapta meg Kuti Csabának, a megyei közgyűlés elnökének kezéből a könyvtár igazgatója, Halász Béla a Pro Comitatu díjat, és többek társaságában Urbán László – a KMK munkatársa – is átvehette

a Veszprém Megyei Önkormányzat elnökének elismerő oklevelét. Többek társaságában, hisz a hatalmas, 1,2 milliárd értékű beruházás alig elképzelhető mértékű és intenzitású munkát követelt belső és külső szakemberek légiójától. Halász Béla nemcsak humoros fordulatnak szánta, amikor a megnyitó ünnepség keretében elmondta: churchilli ígéretet tett annak idején. Vért, szenvedést és könnyeket ígért. Ígéretét betartotta. (Szegény Balogh Marika épp az utolsó pillanatokban, közvetlenül a megnyitó ünnepség előtt került kórházba, bizonyára nem függetlenül attól a hatalmas munkától és erőfeszítéstől, amit az új épület készre hozása tőle is, kollégáitól is megkövetelt.) De, miként az egyszeri vajúdo asszony, aki fájdalmai közepette azt írta egy cetlire: nimmer mehr (soha többé), hogy azután gyermeke láttán az első n-betűt kiradírozza (immer mehr – mindig újra), a könyvtár dolgozói nem látszottak sajnálni az igazgatójuk által megígért és betartott szenvedéseket. Sőt!

Az új épület megnyitása-avatása kapcsán került sor arra a konferenciára is, amely szakmánk alapkérdéseit feszegette, természetesen a megyei könyvtárak szaktípusából: *A megyei könyvtárak szerepe a regionális könyvtári ellátásban* címmel. Ennek a konferenciának igen gazdag kínálatából (Megye vagy régió?; A megyei könyvtárak helye és szerepe az információs rendszerben; Megyei szolgáltatások Pest megyében – a jelen és az álmok stb.) három kiemelkedő jelentőségű előadást az alábbiakban teszünk közzé (Bariczné Rózsa Mária, Kiss Gábor és Gyuris György előadásait). De közzétesszük, mert alapgondolatokat, szinte márványba véshető (vésendő) igazságokat tartalmaz, a még a megnyitó ünnepségen elhangzott, Ambrus Zoltán által elmondott üdvözlő szavakat is. E kis beszéd, minden rövidsége ellenére talán a legsúlyosabb volt a sok fennkölt vagy humoros, kedves vagy megszívlelendő köszöntő között.

Röpke beszámolóink végén mondjuk el azt, amit talán a legelején kellett volna, éppen azért, mert unikum. Az újjáépített könyvtár avatásán természetesen igen sokan voltak. Miniszter és miniszteri stáb, igazgatókollégák és vezető szakemberek, könyvtárosok és a sajtó képviselői, érdeklődők és kitüntetésre várók stb. És mindennek ellenére, tudtunkkal először e hazában, talán a nagyvilágban is, a könyvtár üzemelt, fogadta olvasóit, munkatársai tették a dolgukat. Azt hisszük, nincs még egy könyvtár, amely ilyesmire vállalkozni merne. De nagyon jó, paradigmaticus érvényű, hogy a veszprémiek megtették. Az avatás közben is az olvasóké volt a könyvtár. Gratulálunk hozzá. (VK)

A polgár biztonságérzete

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A polgár biztonságérzetét, mondhatni a köz biztonságát az határozza meg, hogy mennyire bízhat a közintézményekben. Hogyan fogadják, hogyan szolgálják, és az, amit szolgáltatnak, mennyire felel meg számára. Ma a legnagyobb biztonságnövelő tényező a kultúra, a tudás és az információ. Abban az értelemben is, hogy a kultúra hagyomány, tehát megerősíti hovatartozásomat, és abban is, hogy a kultúra alkalmazkodó képesség, befogadás és elfogadás.

Azt gondolom, hogy itt és most egy ilyen biztonságnövelő intézmény átadásán vagyunk. Ez a könyvtár hagyományaival és jelen, kiteljesedett lehetőségeivel is szolgálni akar, segítséget nyújtva minden betérőnek. Ehhez nemcsak könyvei, folyóiratai, terei és számítógépei vannak, hanem szakemberei, a közt szolgálni tudó könyvtárosai.

Kedves Kollégák!

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete és a megyei könyvtárak közössége nevében azt kívánom, hogy legyen örömük ebben a munkában! Erősítsék az olvasóban, a város és a megye polgáraiban azt az érzést, hogy a könyvtárhoz és a könyvtárhoz mindig bizalommal fordulhatnak, hogy a könyvtár itt és az ország minden településén biztonságot, megbízhatóságot sugároz. Segít a tanulásban, eligazítást nyújt a gazdaság, a társadalom, a környezet és a világ dolgaiban, felkarol, ha nehéz helyzetbe kerültél, szóval érdemes betérni.

Köszönöm a figyelmüket!

Ambrus Zoltán

A kulturális törvényt követő „központi intézkedések” a megyei könyvtáraknak előírt hálózati feladatok megvalósításához

Mivel a – szervezők által megadott – címben a „központi intézkedések” kifejezés az elmúlt évtizedek történései miatt kissé pejoratívvá vált, itt és most én egyszerűen csak arról szeretnék számot adni, hogy mit dolgoztunk a minisztériumban a törvény elfogadása óta annak érdekében, hogy a megyei könyvtárak – hálózati központként – minél eredményesebben végezhessék feladataikat.

A „mit” mellett fontos azonban tisztázni a „miért”-et is, ezért már szinte közhelynek számító megállapításokkal kell kezdenem: a könyvtárak – például az ok-

tatási intézményekhez viszonyítva – nem autonóm intézmények. Csak akkor képesek megfelelően működni, ha ismerik más könyvtárak gyűjteményeit, és közvetítik más könyvtárak szolgáltatásait is, tehát rendszerszerűen működnek. A könyvtárhasználati jog biztosítása érdekében „a nyilvános könyvtári ellátás rendszerének működtetése az állam és a helyi önkormányzatok feladata” [53. § (2) bekezdés]. **Az állami feladatokért felelős minisztériumnak tehát – a törvény alapján – a nyilvános könyvtárak rendszerszerű működését kell megszerveznie.** Ehhez a könyvtárak működését meghatározó miniszteri és kormányrendeleteket kell kiadnunk, és be kell indítanunk az úgynevezett központi szolgáltatásokat: pl. az informatikai hálózat kiépítésének támogatása – lásd. az ún. telematikai programot, amelynek során 1998-ban az országos szakkönyvtárak mellett a megyei könyvtárak jelentős támogatást kaptak, s most 1999-ben folytathatjuk ezt a sort a városi könyvtárakkal –; a kötelezpéldány-szolgáltatás biztosítása érdekében megjelent a 60/1998. sz. kormányrendelet; az országos dokumentumellátó rendszer kialakítása, melynek első lépéseként az ODR-ben közreműködő könyvtárak (így a megyei könyvtárak is) állománygyarapításra kaptak támogatást, a KELLŐ és a KLTE könyvtára együttműködése eredményeként létrejön a lelőhely-adatbázis; elkezdjük továbbá a könyvtárközi kölcsönzés postaköltségének támogatását is stb. Ezekről a programokról a Könyvtári Osztály vezetője és munkatársai az év során különböző fórumokon részletes tájékoztatást adtak, illetve a támogatottak nagyon jól ismerik az egyes munkafolyamatok részleteit.

A tárca feladata tehát a rendszer működtetése, **a helyi önkormányzatoknak viszont arról kell gondoskodniuk, hogy legyen elegendő számú nyilvános könyvtár az országban.** Hogy mennyi ez az „elegendő”, azt lehet számolgatni, de ezt nem a szakma és nem a minisztérium, hanem az önkormányzatok fogják eldönteni. A tárca – és a megyei könyvtárak – feladata, hogy segítsék, motiválják az önkormányzatok könyvtárfenntartó tevékenységét. Erre jó példa a „Könyvtárpártoló Önkormányzat” cím elnyerésére kiírt pályázat, amelyre – a megyei könyvtárak figyelemfelhívásának, „noszogatásának” köszönhetően – már harmadik éve 4-500 önkormányzat jelentkezik.

Az is köztudott – legalábbis bízom ebben –, hogy a helyi önkormányzatok két csoportra bonthatók: települési és megyei önkormányzatokra (a fővárosi önkormányzat elvileg a települési önkormányzatokhoz tartozik, de a könyvtári ellátás szempontjából a megyei önkormányzatokhoz hasonlóan látja el feladatát). A települési (tehát községi, városi, megyei jogú városi) önkormányzatok eldönthetik, hogy milyen módon biztosítják lakosaik számára a könyvtárhasználat jogát: fenntartanak egy könyvtárt (önállóan vagy esetleg más önkormányzattal társulva), illetve egy nyilvános könyvtártól megrendelik ezt a szolgáltatást. Tehát minden települési önkormányzat képviselő-testületének tárgyalnia kell erről, és választ kell adnia erre a kérdésre. Ha a települési önkormányzat úgy dönt, hogy könyvtárt tart fenn, akkor ez a könyvtár csak nyilvános könyvtár lehet, az önkormányzatnak ezzel a könyvtárral el kell láttatnia a nyilvános könyvtárak feladatait, s biztosítania kell számára az alapkövetelményeket.

A megyei önkormányzatoknak nincs mérlegelési lehetőségük. Számukra a törvény előírja, hogy a megyei könyvtári ellátás feladatát nyilvános könyvtár fenntartásával teljesítsék. Az előttem szóló előadó részletesen elemezte a me-

gye-régió dilemma kérdéseit, s ezzel az – újból és újból felvetődő – kérdéssel kapcsolatban el kell mondanom, hogy a törvénytervezet készítése során természetesen tárgyaltunk a közigazgatás korszerűsítésének akkori kormánybiztosával is. Ő is egyetértett velünk abban, hogy a megyei önkormányzat számára törvényben előírt feladatról a közigazgatás esetleges és bármilyen átszervezése során szintén törvényi szinten kell rendelkezni. Tehát ha valóban sor kerülne egy lényegi változást jelentő átszervezésre, akkor törvényben kell gondoskodni arról, hogy a megyei könyvtárakat (hasonlóan a középfokú oktatási vagy egészségügyi stb. intézményekhez) ki tartsa fenn a jövőben.

De térjünk vissza a hálózati feladatokhoz. Az előbbieik alapján – papírforma szerint és hangsúlyozom: elvileg – az is előfordulhatna, hogy egy megyében csak egy – a megyei – könyvtár létezik, s a megye települései ettől a megyei könyvtártól rendelnek meg a könyvtári szolgáltatást. Tévedés tehát azt hinni, hogy a törvényből következően minden településen könyvtárt fognak létesíteni. A nyilvános könyvtárak jegyzékének elkészülte után láthatóvá válik a könyvtári ellátás térképe. Ezt követően két feladatunk lesz: egyrészt fejleszteni a működő könyvtárakat, másrészt a könyvtár nélküli települések vezetőivel és a megyei könyvtárak bevonásával „kitalálni”, hogy az ő lakosaik mikor, hol és milyen könyvtári szolgáltatást vehetnek igénybe. A „találgatásoknak” azonban még nincs itt az ideje. A könyvtárak számbavétele során szeretnénk elérni, hogy az az önkormányzat, amely erre képes, tartson fenn könyvtárt. Ezért az ún. „egyéb” segítő technikákat és módszereket (pl. a különböző típusú ellátórendszerek alkalmazása, mozgókönyvtár működtetése, falugondnokok bevonása stb.) az önkormányzatok számára csak a jegyzék elkészülte után ajánljuk fel.

Ezt a koncepciót támasztja alá az a tény is, hogy a **könyvtári törvény elfogadása és a törvény által biztosított finanszírozási források számunkra kedvezően alakítják az önkormányzatok és a könyvtárak kapcsolatát.** Egyrészt folyamatosan nő az önálló könyvtárak száma, de tulajdonképpen jelenleg ennél is fontosabb, hogy jelentősen megemelkedtek az állománygyarapításra fordítható összegek. 1995-ben az önkormányzati könyvtárak összesen 470, 1996-ban 635, 1997-ben 750 millió Ft-ot költöttek állománygyarapításra. 1998-ról természetesen még nincs adatunk, de ha az elmúlt évi 200 millió Ft érdekeltségnövelő támogatást is figyelembe vesszük (amelyet több mint 2000 településre juttattunk el), az 1998. évi adat várhatóan meghaladja a 900 milliót. Ez azt jelenti, hogy 3 év alatt a duplájára emelkedtek a könyvtárak beszerzési keretei. (Tudom, hogy a dokumentumárak viszont közel a tízszeresére futottak fel, de a beszerzési keretek növekedési tendenciája folytatódni fog a következő években is: pl. 1999-ben az érdekeltségnövelő támogatás 46 millió Ft-tal több lesz és közel másfélszerezésére emelkednek a szaktárcánál e célra fordítható források is.)

Ezek a számadatok igazolják a törvény készítése során megfogalmazott reményeinket és elvárásainkat, mindemellett számtalan problémával kell továbbra is küszködnünk. **A kulturális tárca szerepe – a jogalkotási tevékenységen túl – az önkormányzatokkal kapcsolatban szinte kizárólag a motiválásra, ösztönzésre korlátozódik,** amely nem működhet másképp, csak a folyamatos és egyedi tárgyalások, konzultációk segítségével, illetve a rendelkezésre álló források pályázati úton történő szétosztásával. Ezt a feladatot természetesen képtelenség a több, mint 3000 önkormányzattal szemben megfelelően megvalósítani, szüksé-

ges a regionális alközpontok – vagyis a megyei könyvtárak – bevonása e folyamatba.

A megyei könyvtárak szerepéről jelentős vita alakult ki a '90-es évek elején. A gyakorlatban ezek közül jónéhány városi könyvtári feladatok teljesítésére állt át, tehát szolgáltatásait elsősorban a helyben lévő lakosokra irányította, s nagyon sok megyei könyvtárban szinte teljesen leépítették az ún. hálózati-módszertani tevékenységet. E módszertani feladatkörben a tanácsi rendszer alapelvei szerint elsősorban az ellenőrzés dominált. A rendszerváltozás után szükséges volt újragondolni ezt a tevékenységet, s a **maximális önállóságot gyakorló önkormányzatokkal szemben csak a *szolgáltató* megyei könyvtár jelleget lehetett megfogalmazni.** A könyvtári törvény elfogadásával ez a vita egyértelműen lezárult, a törvényben előírt feladatokat minden megyei könyvtárnak végre kell hajtania. Ezek a feladatok abból az alapelvből vezethetők le, hogy a **megyei könyvtár gyűjteménye és infrastruktúrája a megye tulajdona, gyűjteményét úgy kell alakítani, hogy kiegészítse a megye területén működő települési könyvtárak állományát és szolgáltatásait** (a megyei könyvtár tehát nem szívességet tesz pl. akkor, amikor gyűjteményéből könyvtárközi kölcsönzést biztosít, hanem alapfeladatát végzi).

A regionális szerepkörű könyvtár létrehozására (megtartására) természetesen alapvetően nem azért volt szükség, hogy a minisztérium és az önkormányzatok között létezzon egy, a gyakorlati munkát megkönnyítő „lépcsőfok”. Ez a feladatkör elsősorban – a bevezetőmben már említett – sajátosságából következik, hogy ti. a könyvtárak feladataikat csak rendszerben működve képesek ellátni. A központi „szerver” (a nemzeti könyvtár, az országos feladatkörű szakkönyvtárak, a Könyvtári Intézet, továbbá a központi szolgáltatásokat végző intézmények) és a „végpont” (a községi és a városi könyvtárak) között szükség van egy regionális szerepkörű „rendszergazdára”, amely ismeri a területén működő könyvtárak tevékenységét és lehetőségeit, s az adott régióban egyrészt közvetíti az országos központi szolgáltatásokat, másrészt a megye területére vonatkozó „központi” szolgáltatásokat biztosít.

Ezeknek a megyei szolgáltatásoknak a konkrét megjelenési formáit területenként a helyi viszonyok és lehetőségek ismeretében lehet meghatározni. Biztos vagyok abban – s ezt az eddigi gyakorlati példák is bizonyítják –, hogy jelentősen eltérő megvalósítási formákat kell kialakítani pl. a nagylélekszámú s egymástól távol lévő település-szerkezetű Hajdú-Biharban, mint a kislakosú, bokrosan elhelyezkedő település-szerkezetű Baranyában, vagy Zalában. A Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár ezt a feladatot képes ellátni saját munkatársaival, de minden bizonnyal nem véletlen, hogy Zalában pl. az ellátó rendszerek működtetését továbbra is a városi könyvtárak keretén belül végzik. Lehet így is, lehet úgy is, ez a **könyvtárhasználati jog biztosításában szerepet játszó felek megállapodásának kérdése, s nem lenne célszerű jogszabályban előírni bármely forma kötelezőségét.** Még bonyolultabb lesz a helyzet a már említett könyvtár-ellátási térkép elkészülte után, hiszen jelentős hangsúly-eltolódások keletkeznek majd az egyes megyei könyvtárak feladataiban, attól függően, hogy területükön hány település rendelkezik saját könyvtárral, s hány település lakosairól kell „központilag”, tehát megyei szinten, esetleg – megállapodás alapján – városi

könyvtárak bevonásával, illetve a már említett „egyéb” technikák kialakításával gondoskodni.

A törvényben rögzített feladatokat éppen ezért a lehető legtágabb formában fogalmazzuk meg. Ezek feltehetőleg alaposan ismertek az itt megjelentek előtt, tehát nem részletezem, viszont fontosnak tartom, hogy e témáról az érintettek részletes szakmai vitákat és tapasztalatcseréket folytassanak, illetve a szak-sajtóban jelenjenek meg közös gondolkodásra ösztönző írások, mint pl. Sonnevend Péter cikke a 3K tavalyi decemberi számában.

Ezeket a feladatokat a megyei könyvtárak csak akkor képesek ellátni, ha területükről teljeskörű helyismerettel rendelkeznek, s a települések vezetőivel és könyvtárosaival partnerkapcsolatot alakítanak ki. Ezt segíti elő például a helyi önkormányzatok könyvtári érdekeltség-növelő támogatását szabályozó 15/1998. MKM rendelet is. (Közbevetőleg jegyzem meg, hogy a rendelet módosítására – jogászok javaslatára – jelenleg nem kerül sor, az abban leírtak – pl. a határidők – érvényesek, s mivel a jegyzék még nem készült el – hasonlóan a tavalyi évhez – az adatközlő önkormányzatok részesülnek a támogatásból. Kérem, hogy minden érintett a rendelet alapján járjon el ebben az évben is.) E rendelet készítése során alapelvünk az volt, hogy ezt a támogatást minél nagyobb kör számára tegyük lehetővé. A tömeges támogatás lebonyolításához azonban megfelelő apparátusra van szükség. Választhattuk volna azt a megoldást is, hogy például felvesszünk még egy hivatalnokot a minisztériumba vagy bővítjük a Könyvtártudományi és Módszertani Központot. Hogy a tárgyévét megelőző állománygyarapítási adatok területenkénti összegyűjtésével a megyei könyvtárakat bíztuk meg, ezt elsősorban az indokolta, hogy növelni kívántuk a megyei könyvtárak presztízsét a települési önkormányzatok előtt. A rendelet ugyanis – a feladat-előírás mellett – lehetőséget ad a megyei könyvtárak számára, hogy az önkormányzatokkal párbeszédet kezdeményezzenek, hogy az adatbekéréssel egyidejűleg személyes, az adott települési könyvtár helyzetéről szóló tárgyalásokra is sort kerítsenek. S az a polgármester, amelyik azt látja, hogy egy központi támogatáshoz a megyei könyvtáron keresztül juthat csak hozzá, biztos, hogy készségesebben tárgyal a megyei könyvtár vezetőivel könyvtára egyéb kérdéseiről is.

Megállapítható tehát, hogy az elmúlt évben „központi intézkedések” címen a könyvtári rendszer – s ezen belül az egyes megyei hálózatok – működtetéséhez szükséges szakmai fejlesztésekre (informatika, állománygyarapítás, ODR) a törvény alapján jelentős forrásokat sikerült biztosítanunk. Továbbá folyamatosan készülnek – az utóbbi félévben a minisztérium átszervezése miatt ugyan kissé lelassulva, de remélhetőleg ebben az évben gyorsabb ütemben – a törvény végrehajtását segítő jogszabályok (kötelese példány, érdekeltség-növelő támogatás, nyilvános könyvtárak jegyzéke, könyvtári szakemberek képzésének, továbbképzésének támogatása, szakértői névjegyzék újbóli szabályozása stb.). Nagy problémát jelent viszont – és ebben a minisztérium gyakorlatilag nagyon keveset tud segíteni – az egyes könyvtárak működtetési költségeinek előteremtése. Folyamatosan próbálkozunk viszont azzal, hogy a működési feltételek javítására (felújítás, eszközbeszerzés, berendezés stb.) felhasználható központi támogatási formákat (cél- és címzett támogatások, területfejlesztési alap) a könyvtárak számára is elérhetővé tegyük.

Bariczné Rózsa Mária